

Láczay Szabó Károly ur kova-malomkö-gyára Sáros-Patakon, melynek készítményei a Londoni világgkiállításon jutalom-érmeket nyertek, átment egy részvénytársulat birtokába

Sáros-pataki kovamalomkö-gyári egyesület

czíme alatt:

Már Láczay Szabó Károly ur kezelése alatt évről-évre annyira fokozódott kelendősége ezen francia modorban készített malomköveknek, hogy azok, a kik malomkö-szükségletüket ezen gyárból fedezték, újabb megrendeléseknél mindig ugyanazon minőségű köveket kívántak, a melyeket már előbb nyertek, mely körülmény azok kitünő voltáról és hasznavehetőségéről a legkétségtelenebb bizonyítványt nyújtja. A részvénytársaság, mely Láczay Szabó Károly urat a gyár további vezetésével is megbízta, — különösen oda fog törekedni, hogy a legkelendőbb átméretű kövekből mindig néhány pár a gyárban készletben legyen, hogy a beérkező megrendelések azonnal teljesíthessenek.

A kövek kétféle minőségűek, minélfogva két osztályra osztatnak.

Az I-ső osztályu sáros-pataki kövek keményebb fajuk lévén, nagy előnnyel használnak gőz- és műmalomokban fehérítésre; már első fellépésüknél a francia kova-malomkövekkel versenyre kelték és ezek roppant árát tetemesen leszálították, és a mellett, hogy a francia kövekkel egy sorba helyezhetők, sőt ezeket némely tekintetben, különösen tartósságra nézve, felülmúlják, ezeknél tetemesen olcsóbbak is.

A II-ik osztályu sáros-pataki kövek különösen a száraz és sima vagy paraszti őrítésre valók, és mindennemű gőz- és műmalomnál, vízi, szél és szárazmalomnál alkalmasak. Ezen különös szépségű rejtés kovafaj egyedül csak a sáros-pataki határban jön elő és az abból készült malomkövek mindennemű gabonafajok őrítésére kitünők és győzösek. — Főelőnyük pedig, a mi a legnagyobb ritkaság az, hogy rozs őrlesterpárjuk nincsen; — végre a szesz és pálinka gyárakban a kukorica őrítésre igen keresettek.

A legkelendőbb malomkövek ára helyben Sáros-Patakon, páránként osztrák értékben.

Átméret:	36"	38"	40"	42"	44"	46"	48"
Ár:	160 ft.	170 ft.	180 ft.	190 ft.	200 ft.	210 ft.	220 ft.
Átméret:	36"	38"	40"	42"	44"	46"	48"
Ár:	120 ft.	130 ft.	140 ft.	150 ft.	160 ft.	170 ft.	180 ft.

A felső könek rendes magassága 12", az aljkö 10", ezenfelül minden hüvelyk 2 ft. 70 krral számítottak; alacsonyabbág tekintetbe nem vétetik. A megrendelések minden pár köre 50 forint előpénz beküldése mellett, még pedig néhány héttel előbb, mintsem a kövek szükségeltetnek, történnek, egytall pontosan meghatározandó a kö nagysága, a lyuk bősége, valamint az irány, vajjon jobbra vagy balra lézen forgásuk, végre miféle malomra és őrlés nemére szükségeltetik és melyik osztálybeli legyen a kö.

A megrendelések vagy Pesten Gubitz és Roth uraknál, Széchenyi-utca 3-dik szám alatt, vagy Sáros-Patakon „A sáros-pataki kova-malomkö-gyári egyesület” czíme alatt levél útján történhetnek. — A kövek csak készpénz fizetés vagy utánvét mellett küldetnek el a kikötött időben. — Pest, 1869. márczius havában.

478 (3-18)

Az igazgatóság.

Gyermek - vászoneműk,
hosszu vánkások, ingecskek stb.,
keresztelő készletek.
Türsch F.-nél Pesten,
váci-utca a „nagy Kriszta” mellett.
Összes árjegyzék bérmentve.

451 (2-3)

Friss VETŐMAGVAK,
ugymint:
Lóhere, valódi francia és magyar luczerna.
Lóhere, stajer vörös.
Rétli here, fehér hollandi.
Vadóc (Reigras), angol, francia, olasz, belöldi.
Rétli csibehúr (Spörgel).
Baltaczim (Esparczette).
Czokor- és takarmány-czéklerépa.
Tarló-répa.
Bükköny, mohar, nyári és őszi-repce.
Tavaszi-buza és rozs.
Pohanka. 417 (6-13)
Mezeli komacsin (Timotheusgras).
Burottó (Pimpinella).
Akaczi-magvak.
Es más magfajok.
Olaj-pogácsa.
Szappanyóker, vagdalt és őrölt.
Gabona-zsákak és gyékények.
Gép-olaj, legjobb minőségű.
Disznószir, Szalonna és haj.
Angol patent-kocsi- és gépköpenés.
Fekete labföld virágokhoz.
Jó minőségben és jutányos áron kaphatók:

Halbauer G. János,

kereskedésben Pesten.
Raktár és irodája saját házában
Terézváros, Rombach-utca 7. szám a.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1869 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

Csak nyeremény lehetséges!! Nem ígervények, sorsjegyek eladása részletekben.

Hogy t. cz. üzletbarátainknak az eredeti sorsjegyek bevásárlását megkönnyíthessük, — azon intézkedést hoztuk létre, hogy a legkedveltebb-féle sorsjegyeket, — eltérve a kibocsájtási árártól kisebb részletekben adjuk el és így megszerezhető

egy huszadrész 1864-ki 100 forintos eredeti sorsjegy . . . . . 8 forint,
egy huszadrész hitel sorsjegy . . . . . 10 „

Az üzlet megköthető alkalmával a vevőnek egy általunk kibocsájtott eladási levél, melyen a sorsjegy sorozata és száma pontosan feljegyezve van — kézbesítetik, s ez időszertint a huszadrész sorsjegy az illetőnek birtokában meggy át és saját hasznára játszik.

A sorsjegy mindaddig nálunk letéteményezve marad, míg csak ki nem huzatik, a huzás után a nyeremény felvétetik s a vevőre eső nyeremény általunk azonnal kiűztetetik.

Az 1864-ki sorsjegy főnyereménye 250.000 ft., legkisebb nyeremény 160, 165, 170—200 ft.
A kredit sorsjegy főnyereménye 200.000 ft., legkisebb nyeremény 165, 180, 185—200 ft.

E szerint a befizetett összeg semmi szín alatt nem veszhet el, mert már a legkisebb nyeremény is, mint a fentebbiekből látható — a sorsjegy beszerzési árát, mely okvetlen kihuzatik — körülbelül fedi, s a mellett részletjegyeinket vissza is vásároljuk. Ugy hisszük, hogy ezen intézkedésünk által a t. cz. közönség igényeivel találkoznak annyival is inkább, — mert így a kisebb vagyonosoknak is, kik nincsenek azon helyzetbe, hogy maguknak egész sorsjegyet vásárolhassanak, alkalom nyújtatik hamár kisebb mértékben is a sorsjegynyeremények előnyében részesülni, — ellenben vagyonosb egyéniségek a különféle sorozatok és számok bevásárlása által nyeremény vágyaikat csak fokozhatják.

A kisebb vagyonos, ki nyereményét romény útján akará elérni, eddig ígervényeket vásárolt a nélkül, hogy kiadott pénzéért neki kárpótlás nyújtott volna, s így pénze örökre veszendőbe ment, de ez most részletjegyeink bevásárlása által fölöslegessé válik, mert a vevő fentebbi csekély összeg lefizetése által egyszerű-mindenkorra a vásárolt sorsjegy minden huzásaiban a vele való játszást magának biztosítja, s ehhez még azon kellemes öntudat is járul, hogy pénzét soha el nem vesztheti. — Diszesen kiállított részletjegyeink különösen ajándékok s tiszteletdíjakul stb. ajánlhatók.

PIRNITZER TESTVÉREK,

bank- s váltóüzlete Pesten, Dorottya-utca 10. sz. a.

Vidéki megrendelések a legpontosabban s gyorsan teljesíttetnek, s az összeg utánvétele mellett is eszközölhetők.

406 (6-6)

Pest, április 11-én 1869.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer hasábozott petit sor vagy annak helye egyszeri ígátásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri ígátásnál csak 7 krba számítottak. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígátás után 30 krajczár.

Keleti Gusztáv.

A művész életének hánykódásai, benső küzdelmei a nagy közönség elől többnyire el vannak rejtve, az csak az eredményeket látja, műveiben; az út, melyen a sikerhez jutott, és sokszor mi nehezen, minő akadályok leküzdésével, — elfödvé marad a tömegek előtt. Gyönyörködnek műveiben, vagy élesen bírálják azokat de alig sejtik, a gyönyör, melyet nyújt: mibe került neki, s a gáncok sokszor mily méltánytalanok! Élő művész életrajza azért alig lehet több mint vázlat. S mi is csak ílyet adhatunk a fiatal, de máris többet mint csak reményeket nyújtó művészről, kinek ezennel arcképét bemutatjuk, s kinek egyes műveit lapunkban közölt nagyszámu rajzaiból is oly előnyösen ismerik olvasóink.

Keleti Gusztáv festész hazánkia Pozsonyban született 1834-ben, s a művészet iránti hajlama már atyja házában, ki a főherceg-nádornál udvari festész vala, nyert bő táplálékot, mindamellét kezdettől fogva nem ezen pályára készült s mindössze ügyes műkedvelő volt évek hosszú során át. Gymnaziumi tanulmányait részben a budai s pesti kegyesrendiekben, részben a pesti protestáns iskolában végezván, 1852-ben az egyetemre ment át s a jogi tanulmányokat is, mint előbb a kisebb iskolákat, kitünő sikerrel folytatta. Habár sem az ügyvédi, még kevésbé a hazafiaknak akkor idegen hivatalnokai pályára semmi hivatást nem érzett, művészi vágyainak teljesülése mégis inkább csak ábránd, mint komoly valószínűség lebegett előtte. Első határozott lépést vágyai teljesülése felé akkor tett, mikor egyik hőkeblű fiatal jogásztársával 1855-ben Bécsbe rándult, hogy vele ott egy évet töltsön, azon czim alatt ugyan, hogy jogi tanulmányait folytassa, de azon komoly elhatározással, hogy majdan választandó festési pályájára készüljön.

És Bécsben csakugyan kitöltötte jogi indexét, de Lichtenfels és Haimel stb. jogi

előadásai helyett rendszeren Rahl híres műtermét látogá, s visszatérve az atyai házhoz, nem ugyan végzett jogász, de komoly kezdő-művész volt. Vagyon nélkül különben biztos életpályára kelle törekednie, s az azt legbiztosabban ígérő jogi folyamat ez okból végig járta s a rigorosomokra készült. Ez időben b. Eötvös József egyetlen fiahoz nevelőt keresvén, Pauler T. a híres jogtanár Keletit ajánlá. Keleti ekkor már életének minden fordulatát művészeti pályájára való kedvező vagy kedvezőtlen hatása szerint itélvén meg, perczig sem habozott, hogy ezen, hazánk

nyok által készült; s noha a jogi pályával mindekkoráig sem szakított, többé inkább csak kötelesség-érzetből folytatá azt, de az első rigorosumnál, melyet sikerrel megállott, tovább nem ment.

Sivárnak tetszett előtte minden életpálya, kivéve a művészi; kinnak minden nap, melyet nem kizárólag szakmájának szentelhetett. S csakis így magyarázható, hogy a nemes családtól, melynek úgy szólván tagjává vált, megválhatott és házukkal együtt az országot is elhagyta.

Anyagi helyzete leverő lett volna, ha szilárd akarata le nem küzdi az akadályokat. Valamint a bécsi utat egy megfestett oltárkép árán teheté meg, ugy első müncheni útjára csak egy, előre kifizetett nagyobb megrendelés árán készülhetett; a második évet Münchenben meg csak úgy tölthet, hogy az időközben természet után rajzolt vázlatokat ott rajzoló köre a „Hegyaljai Album” számára. A hazában töltött idejét nem annyira zajtűtő képek festésére, mint inkább illusztrálásra fordítá; ebbeli működése pedig, ugyszólván, korszakot alkotott képes vállatainkban, s hazai fametszőink haladására is buzdító és irányadó befolyást gyakorolt. Fa-rajzai egyébiránt a hazán kívül is elismerésben részesültek, s a híres Closs és Ruff által Stuttgartban az ő rajzai után metszett illusztrációk, Eötvösnek, Ráth fényes kiadásában megjelent költeményeihez méltán sorakozhatnak a külföldnek e téren legsikerültebb művei mellé.

Nagyobb olajfestményenyl csak a mult évben lépett határozottan a versenytérre s ez itthon fogamzott, de nagyrészt külföldön elkészült művével nemcsak azon elégtételt érte, hogy rögtön, még pedig a nemzeti muzeumbeli képcsarnok számára megvétetett, hanem egyik műszerető magnásunk azonnal másolatát is készíttette, még pedig — mi a ritkaságok közé tartozik — az eredetinel magasabb ár mellett.

KELETI GUSZTÁV.

A festmény „magyar ösedöt” ábrázol, díszet lomboskoruzott ezéves bükkök és tölgyfák képezik. Az vizektől dagasztott patak több helyt kimosta s látni enged a fáóriások hatalmas gyökereit. Egy fáóriást ledöntött a víz. Nehéz teteme áthanyaltott a patak medrének tulsó partjára, vadszölő fonta be, kérész növényeket és gombát teremnek élettelen ágai. A kép közepén egy odalopódzott napsugár fényében, puha gypen legelnek a szarvas-tenek, nyakuk kinyulva, füleik hegyezve, mert a háttérből most lép ki ordítva a hatalmas agancsú hím-szarvas. A festmény vonzó képe a szűz természetnek, költészettől áthatott, s a természetből ellesett formák meglepő gazdságával szem elé állítva. Az utóbbi vonások Keleti tájfestészeti művészetének általánosan jellemző vonásai. Eddigi műveiben kevésbé uralkodó a hangulat, mint inkább az alakok változatosságában kéjelgő képzelem; sikerrel tudja a jelentéktelen anyagot is művészi értékűvé átalakítani. Előszerttel viseltek a rengeteg erdő s a terebélyes fákkal tarkított lapályok iránt; ezek köréből válogatja rendesen képeinek tárgyát. Főereje a rajzban van, mely nála biztos és jellemző. De minden művében feltalálni a esint és a képzett izlést.

Van azonban *Keleti* működésének más, a művészetre nézve nem kevésbé fontos, de mások által alig gyakorolt tere, melyen hánakban, úgy szólva, maga áll, a melyen, ha kevésbé irigyelt, de nem kevésbé méltán kiérdemelt hirt szerze magának, s ez a műkritika. Élénk irálya, gyakran gunyos, sokszor keserű, de mindig igazságos ítélete s a hazai művészet érdekében tett felszólalásai figyelmet gerjesztettek iránta irodalmi körökben is, és 1867-ben azon kitüntetést szerezték meg számára, hogy a Kisfaludy-társaság tagjai közé sorozta. Itt tartott székfoglalója méltán feltűnést okozott, mert szerzőjét önálló, a művészeti esztétikát új szempontokból, eredetileg tanulmányozó műírónak mutatá be.

Ugyanez időbe esik a közoktatási miniszternek reáruházott azon megtisztelő megbízása, hogy a külföldi műintézeteket, akadémiákat és rajtanodákat látogassa s szerzett tapasztalatairól jelentést tegyen. *Keleti* ez ügyben, állami ösztöndíj mellett utazá be a mult évben Német- és Franciaországot, Belgiumot és Angliát s miután Olaszországot már régebben egy fiatal műbarát társaságában meglátogató, Európa legmiveltebb országában volt alkalma tanulmányozni nemesak magát a művészetet, hanem a mi felvirágzására nélkülözhetetlen, a műintézeteket is, és Keleti tehetségeit ismervén, alapos reményünk lehet, hogy most készül, s mint halljuk, közzé is teendő jelentése a kultuszminiszterhez, tanulmányos lesz művésztinkre nézve s e téren amugy is gyér hazai irodalmunkat szakavatott művel fogja gazdagítani.

Bármily nehéz legyen is két, bár egymással oly igen érintkező téren is, mint a művészet és a műkritika terén egyenlő jellelességgel s úgy emelkedni és működni, hogy egyik a másikat rováására ne essék, nem félhetjük *Keleti*-t, hogy írói működése miatt művészetét, vagy viszont, elhanyagolja. Festészeti készsége irodalmi működésének ad súlyt, irodalmi készsége által pedig viszonyaink közt, az összes hazai művészetnek tesz jó szolgálatot.

Kiváló hely illeti meg hazai művésztink terén mint gyakorolt művészt s általában művészi ügyünk intézése körül, mint az elméletben színtoly jártas és képzett szakembert.

Méhesemb.

Verőfényes tavaszi nap, napja fénynek, dalnak, Méhesembnek füi alatt édesen andálgok, Ifjú lombok rám hajolnak, könnyű szárnyuk lobban, Lágy zümmögés hat filembe, — gyönyörködöm ebben.

Szivem nyugodt és elégtült, vágyai pihennek, Oh bár ilyen volna egész folyta életemnek; Boldogan tudok merengni egy kicsiny virágon, Hosszu tél után végtére hogy fakadni látom.

Ki-kiröppen egy-egy raj, mint gondolatim épen, Elválnak az egyik rész az erdő közelében; S oda száll a büszke tölgynek ősi odujára; Fölkeresi, a mult nyáron ott vala tanjája.

Másik része fölkeresi a mezőt, a zöldet, — S vig seregben rózsatörőlliliomra röpked; Majd magasba, onnan ismét le a csönös érre, S részegülten ül le a fü gyöngö levelére.

De csapongva akármerre szálljon a méh rajja, Lassu szellő valamennyit újra visszahajtja, S bár olvála száll ordónok, rétnok, csönös érnek — Mégis hozzáz valamennyi édes mézzel tér meg.

Darmay Viktor.

A P a p t a v a.

(Angol beszély.)

Ötödik fejezet.

(Folytatás.)

Az esés hallatára a vén Izott ijedten rohant be a szobába, és rögtön követték őt Charter és neje. — Smith azonnal Elizhez ugrott, karjai közé fogta és az eszméletlen egy pamagra fektette.

— Mi az ördögöt tett ön vele? — kérdé a vén cseléd haragos szemekkel nézve reá, miáltal urnőjének fejt takarta el, hogy a fris lég meg ne ártson neki, mert a lelkész kinyitotta az ablakokat. — Bizonyosan maga is olyan telegrafikus futár — folytatá morgását — hogy az ördög vinne el minden telegráfot. Nem tudom, hogy okos emberek mint dicserhetik még az ilyen dolgokat; mintha bizony a rosz hír nem elég korán jönne mindig, ha postán jön is.

— De hát mi baj történt? — kérdé a lelkészne; de Izott azonnal félbeszakitá őt. — Az istenért, asszonyom, ne kérdezze tőle, mert akkor soha sem tudjuk magához téríteni az én jó urnőmet. Menjen már most, uram, menjenek, — addig úgy sem tehetünk semmit, a mig magunkra nem hagyának minket, Charter asszonyt és engemet.

— Megálljatok, — mondá a lelkész — előbb felviszem őt a lépcsőkön. Nagyon esett, s minél előbb le tudjátok fektetni annál jobb. — Segíthetek valamiben? — kérdé a szerencsétlen Smith.

A lelkész visszautasitá a segélyt, s erős kézzel vitte fel a szegény Elizt a lépcsőn. A lelkészne gyertyával futott előttök, hogy a szobát elkészíthesse. Izott is utánuk indult, de aztán egyszerre megállott, mert meg gondolta, hogy még sem hagyhatja el a ház földszinti részét és a lelkész gyermekeit, a mig ez a szerencsétlen idegen itt marad.

— Azt hiszem, hogy jobb, ha távozom — mondá a látogató. Majd holnap ismét a eljövök, felkeresni Denbigh urat. Reményem, hogy holnap ilyenkor már itthon lesz.

— Szégyelje magát, — mondá Izott nyersen, mert nagyon haragos volt, ámbár valaképpen nem tudta, hogy miért. — Az én uram itt lesz holnap, s bizony várhatott volna reá, akármi volt is dolga, de nem, — nem tudott várni, hanem idejön s úgy megijesztá a szegény urnőmet, hogy bizony nem lesz esoda, ha meghal bele.

— De biztosítom őnt, jó asszony, hogy legkisebb fogalmam sincs arról, hogy mi lehetett oly szomorú hatással urnőjére, —

mondá a kinzott ember, védve magát Izott szemrehányásai ellen. — Biztosítottam őnt, hogy egyetlen egy szót sem szóltam, mely őt ennyire meghassa. Pusztán csak azért jöttem, hogy egy régi barátom holléte felől tudakozdjam, a ki egyuttal Denbigh orvos ur barátja is: Clavering kapitány.

Izott az ablak körül forgolódott, hogy becsukja a táblákat, de az utóbbi szavaknál, mint egy tigris ugrott vissza a beszélőhöz:

— És kicsoda, kicsoda maga? — szeretném tudni, hogy merészel ide jönni az alatt, mig az orvos ur nines otthon, csak azért, hogy az én szegény asszonyomat kinezza azáltal, hogy neki megholt férjéről diskurál?

— Megholt férje! — kiáltott fel meglepetve és ijedten Smith.

— Mit? hát maga azt még nem tudta? No most láthatja, hogy mit tett! Mondom, hogy Clavering kapitány meghalt, — a szegény, — vízbe fult és Denbigh ur neje Clavering kapitány özvegye volt.

A lelkész sebesen rohant le a lépcsőkön és felküldte Izottot urnőjéhez, mondván, hogy már magához tért, de egész teste aggasztóan hideg.

— Valami baja történt Denbighnek? — kérdé a lelkész az idegentől; de Smith nem hallotta a kérdést és mereven nézve állott a lelkész előtt. Midőn Charter ismételte a kérdést: Smith mintegy ijedve rezzent fel mcláadásból és heves, izgatott hangon felelé: — Tudom, hogy utban állok itt, de nem segíthetek a dolgon. Ön a község lelkésze ugye bár?

— Igen, az vagyok! — felelé a lelkész meglepetve

— Igy hát szólhatok önnel. Sajnálom ugyan, de kötelességem, még pedig szomoruan fontos kötelességem.

Charter a társalgó-terembe ment, hol a gyermekek nagy ijedten szorultak egymáshoz. Ezeket egy szolgálóra bízta, hogy kísérje háza, s azután visszatért az idegenhez, ki még mindig mozdulatlanul és mereven állott. A lelkész nem tudott idegességén erőt venni, főleg midőn az idegennek első teendője volt: gondosan becsukni az ajtót, s a lelkész magával vezetni a kandalló mellé, melynek tüze már majdnem kialudt, mig a gyertya egy félig szétolvadt fagyutómeggé égett. De az első szó, melyet Smith mondott, azonnal lekötötte a lelkész figyelmét, s a két férfi hosszas, komoly beszélgetésbe merült, mig a szobában minden tűz kialudt, és csak a hold halvány fénye világította meg a beszélgetők arcát. — Éjfél lehetett, midőn a beszélgetésnek vége szakadt az által, hogy az ajtót hirtelen felnyitották, mire mindketten mint bűnös emberek rezzentek fel.

Charternek jött be; arcát halványan és kísértetiesen világította meg a mécs, melyet kezében tartott. Csodálkozva nézett először az idegenre s azután férjére.

— Nem jöhetsz ki egy szóra? — mondá az utóbbihoz, s midőn a folyosóra értek, hangosan folytató:

— Nem tudsz megszabadulni ez embertől? Nem is álmodtam volna, hogy ez egész hosszú idő alatt vele voltál. Ugyan miről beszélhetetek? Valami szerencsétlenség történt?

— Majd elmondom neked később. — Talán táviratozzunk Denbighért? — Várnunk kell reggelig. A távirda hétig zárva van.

Erre a lelkészne ismét visszasiettel Elizhez.

— Azt hiszem, itt az ideje, hogy távozzam, — mondá Smith; — meg fogom őnt látogatni még ma; de időközben, ugy hiszem, legjobb lesz mit sem tenni. Nemde?

— Semmi esetre ne tegyünk semmit addig, mig a dolgok tisztában nem állanak

szemeink előtt. Ha teszem fel utána járva a dolognak, felfedeznök, miszerint a szegény ember meg sem érkezett Angolországba, hanem utközben halt meg, a mi könnyen lehetséges, mivel soha egyikünk sem hallott félele semmit; ha, mondom, így állna a dolog, minek zavarnok fel a csendet és a közgyelmet? Mindesetre tudakozódjék ön egyelőre is e felől; én pedig az egészet el fogom mondani Denbighnek.

— Hogyan? — kiáltá Smith csodálkozva, — ön elmondja Denbighnek? Jó, majd beszéljünk még erről holnap. Jó éjt!

E szavakkal magára hagyta a lelkész gondolataival. Bús gondolatok voltak azok, melyek agyában záigottak, miáért az ujra égő kandalló tüzeinél s ujra meggyújtott gyertyák lángja mellett kézzé támasztott fejfelült a karszékekben. Időről időre egy-egy szolgáló sompolygott be, hogy a tűzre fát rakjon; nemsokára theát hoztak, s végül a csöngő csendülése jelenté, hogy megérkezett dr. Scott, kire aztán Charterné a beteg ápolását bízta. Ő maga pedig lement férjéhez, ki aggodva kérdte a mint belépett:

— Hogy van Denbighnek?

— Félek, hogy nagyon roszul. Állapota oly rendkívüli, természetellenes, hogy a legroszabottak tartok. Egész idő alatt nem szót egyetlen szót sem, sőt még csak nem is mozdult, s egész teste hideg mint a jég. Oh istenem! mi történetet itt? Bármi volt is, azt hiszem: Eliz halála lesz a vége.

— Rémitő híreket hallott. Hosszu történet az.

S székét egészen közel tolvá nejehez, a lelkész elmondá mindazt, mit Smithtől hallott.

Hatodik fejezet.

— Hogy van a beteg? — kérdé Charternek másnap a vén Izottól.

— Még él, de előbb-utóbb magához szólitja szegényt a jó isten! Szegény gyermeke még előtte halt meg.

— A gyermek megszületett? És halva született?

— Nem is lélekezett a szegény fia. A születés után szegény urnőm ismét borzasztó görcsökbe esett, s azóta hogy azok elmúltak: se nem szól, se nem vesz észre semmit.

— Mikorra várják Denbigh urat?

— Bizony még nem egyhamar — válaszolt Izott, ravasz vén arczára a lehető legkevesebb kifejezést eröltetve, — talán az éjjel az utolsó vonattal megérke; de nem tudom bizonyosan.

— Nagyon szeretném Elizt látni, ha lehet — mondá az asszonyság, a folyosóra előre iparkodva. De az anyóka nem mozdult helyéből, hanem merőn nézett maga elé, s oly határozott mozdulatot tőn, hogy Charternek kénytelennek látta magát, hirtelen megállni.

— Nekünk azt parancsolták, hogy a háznál lehető csend legyen, — mondá Izott.

— Akkor hát nem szabad bemennem, ugye? Hanem ha csak valamennyire magánál lesz is, legyen oly jó, adjon hirt nekem.

Izott könnyű szívvel ígerte meg, mint a ki előre felteszt magában, hogy szavát nem tartja; és Charternek boszusan távozott. Aztán Izott nem a beteghez, hanem az ebédőbe ment, s az ablakbaült, honnan az utcát végig beláthatta.

Nemsokára egy zörej a kapun és szilárd lépések hangja a kövön tette figyelmissé. Az öreg asszony lesietett, a kaput, mielőtt még a csöngető szözlött volna, kinyitotta és szemközt állott gazdájával.

Denbigh egyenes alakja őt mért földnyí gyalogolás után jobb szinben s erőtlesibb volt mint valaha, arca pedig még jobban ragyogott a hazatérés örömetől mint máskor. Minthogy Slowcombeból gyalog törönyt iránt

jött, még semmi rosz hirt nem hallott, és most hirtelen el akart Izott mellett haladni, hogy nejét fölkeresse. De az öreg asszony megragadta karját szokatlan erővel s urát s ebédőbe tolván, bezárta az ajtókat. Aztán így beszélt:

— Fülöp ur! minden kisült. Egy ur volt itt mult éjjel, a ki azt mondta, hogy Clavering kapitány nem vészett el a tengerben, hanem itt kellett lennie mult januárban volt három éve. A pap is hallotta, meg a papné, hallottam, hogy beszélgettek arról a bizonyos dologról, mikor azt gondolták, hogy én sem mit sem hallok.

Az öreg asszony egyszer sem emelte szemét urára e beszéd alatt, hanem kötényzselét morzsolgatta és nagy megindulással igyekezett visszatartani. Denbigh elhalványodott, de hangja szilárd maradt s komolyan kérdé Izottól:

— Elment magának az esze?

— Nem, uram! én tudom mit beszélek. Én nem kérdősöködöm, nem akarok arról a bizonyos dologról semmit tudni, az a Fülöp ur lelkiismeretnek dolga, meg a jó istené, — hanem amazok üldözni fogják őnt. Hallgasson egy öreg asszony szavára: szöjkjék el, mert halála kérésik, pedig én nagyon szeretem őnt, mindig is szerettem. Oh ne hozzon sirom szélén gyalázatot szegény özvegyemre!

Különös ellentét volt az öreg anyóka szenvedélyes kifakadása és Denbigh nyugodt önuralma közt.

— Hol van az asszony? — kérdé ez szokott kemény hangján, Izott eléje tartott kezét maga elől elháritva.

— Az asszonyság? Ah uram, ne menjen az asszonyság szobájába, ah! ne menjen oda, ugy sem ismerne önre.

— Beteg! — kiáltott Denbigh és be akart rontani, de Izott az ajtó elé állt s megragadta karját.

— Uram, az istenért, fogadjon szót! A szegény asszonyság nem soká lesz már életben, de mig egy szót bir ejteni, tudom azt mondja, hogy menj! menj! Őt nemsokára magához veszi a jó isten, mint a szegény kis kedvest már magához vette, de ön meneküljön minélelkőbb.

Denbigh megkővültlen állt, mig nejeéről beszélt az öreg asszony, de mikor magára került a sor, türelmetlenül szakította félbe:

— Ej, hadd lássam nőmet!

S az erős paraszt nóty egy kémozdulattal könnyedén taszította félre, ki aztán kisietett a szobából s halk léptekkel haladt a lépcsőn lefelé.

(Vége következik.)

Vadászat a vizen.

A vadászatnak nálunk divó nevei közül kétségkívül legköltőbb a szarvasvadászat.

Kellemes, szórakoztató fölhevüléseket — emótiókat — nyújt az apró vadászat is, foglyok, fürjekre, melyet, mint legkevesb kalandos erélyvel összekötött, a filiszterek vadászmulatságának is nevezhetünk, a nélkül azonban, hogy ezzel azt állíthatók, mintha ugyan e mulatság egyszerűsmin a vadászat férfias nemet gyakorlóra nézve — derogálhatna. Mert a valódi szenvedélyes vadász sohasem pihen; olyan e tekintetben, mint a valódi inyenéz, ki szerei ugyan a fáczánt, hanem a thea mellett azért a hajában sült burgonyát is kedveli. A hasonlat annyiban is találó, mert valamint az inyenecnek, ugy a vadásznak is a különféle nemű élvezeteket az évszak különfélésege határozza meg. Tavasszal a fejessaláta járja rántott csirkével, ősszel a baromfi egyéb fajjait, télen a kolbász és malacz, jöfélé csetes ugorkával.

A vadászra nézve is így oszlanak meg az évszakok szerint a vadászat különféle nevei, melyeket a terület szerint mezei, vízi és erdei vadászatnak nevezhetünk. E meghatározás szerint nevekdik annak költői oldala is.

A mezei, mint főnebb mondók, legkevesb költői oldallal bír, az csupán szórakoztató, ha tudniillik van apró vad bőségben és van hozzá jól betanított vizsla.

A vízi vadászat már sokkal előnyösebb, mert a körülményekhez képest még szórakoztatóbb, ha t. i. sok a szárnyság, a mellett pedig már több favon-tóli oldala is van. Mikor például a velenzei tavon sok a víz, oly pompás vízi vadászat esik rajt, a minőnél e nemben gyönyörteljesebbet sehól nem lehetni.

A vadász egy lélek vesztőbe ül, melyet hátul egy halász kormányoz művészileg egy csákyafával. Eleinte sík vizen haladnak, zöld nádasberkek közt, lesve a hajó orra előtt egy-egy buvár fölmerülését, mely alig egy-egy szempillanag mutatja magát, azonnal elbukik. Ezt nem csekély bravour meglőni, mert hirtelen villámsebességgel kell ezéba venni, s a mint mondani szokás, csak „kapásból” kell löni, s még ha jól céltzott is az ember, kiharadhat a lövésből, mert csak a nyaka és feje látszik ki a vízből, aztán meg épen akkor bukhatik alá, midőn a ravaszt nyomjuk meg, s egy második percz alatt jó tova haladt a víz alatt. A nap ragyog a nyári szellővel csevegő habokra, s ezek játszó ragyogása még inkább megtévesztá a szemet.

A buvár elbukik, de a szoborként fennálló ügyes halász gyakorlott éles szeme megjegyzé, merre bukott el orrával, és ebből következtetve irányát a víz alatt, arra fordítja a csónak orrát, a hol ismét fölmerülni reméli. A vadász tehát szüntelen csak a csónak orra elől vigyáz, hogy ha fölmerül a vad, azonnal rácsörrentsen.

Majd később a vadászokat kiteszik a halász-mesterek egy-egy sürű, magas nádberkebe, maguk pedig elindulnak „hajtani.” Itt a nádas kollomes suhogása közt várja a vadász a feje fölött sebesen elházóó kacákat, szárcsákat; a képlet és művelétt itt már változatosabb. Szélkiallók, lengedző halászmadarak, bibickek, napfényben csillogó fehér tollaikkal szállonganak el körülöttünk fölálva csapatos szalonkák siströgő seregűtől, melyek mint valami hirtelen tínő fellegölt vonulnak át a sötét kék égboltozaton. Itt-amott egy-egy ólalkodó gémm, vagy prédeleső sas, mint veszedelmes fekete pont tűnik föl és el a láthatáron.

Azalatt a vadász egyre tölt és ló, természetesen főleg csak a kácsákra, ha lehet, szalonkákra, a többi szárnyság nem tartozván az értékesebb vadak közé. Azonban ha már a becesebb kacák végkép elriadtak a sok lövés következtében, egy-egy halászmadarat is lepuffant, s akkor aztán e különben félénk és máskor be nem váró madarak egész legiója csődül össze körülé, siratván elesett tarsukat, s ha a kezdő vadász gyakorolni akarja magát a lövésben, ezekkel mulathatja magát.

A vízi vadászat előnye általában, hogy legtöbb alkalmat nyújt a lövésre, azért ezt a lovadászat iskolájának is nevezik. Olykor a vad alatt repül, s a sörét levágódása a vizen mutatja, jól célozott-e lövő, s ez okulásul szolgál.

Majd eltelik az idő, a nap is elhaladta a de-let, a jó vízi lég s a fúrge foglakozás meghozta azt a jó étvágyt, melyet sok városi szobahős sok-ért nem adna. A csónakok összejönnek egy ponton, a csónak orrából elővillannak a pintes üvegek, a jöfélé hideg sülteteket tartalmazó tarisnyák, s a társaság — rebus bene, aut quasi bene gestic — olympilag lakmározik. Eleinte csak szaggyatott foly a beszéd, a szólás szervei inkább a táplálkozás szerveivel lévén elfoglalva, de majd később, midőn az üvegek és csutorák tartalma végefélé jár, megerednek a tréfák, az elbeszélések, ki hogyan lött és hibázott, „so sag ich, und so führt ich meine — Flinte“ mint Heine mondaná; a ki a nap hőse, a ki legtöbbet ejtet, az persze oly büszke és nagyra van, mintha csak a maren-gói útközetet nyerte volna meg — hanem a többi vigasztalja magát, hogy — még nem ment le a nap, még megfordulhat a koczka, mert a vízi vadászaton még majd csak naplement után lesz a hadd el hadd.

Valóban, ha a képlet eddig csak festőileg regényes volt, most következik annak — mondhatnók — tündéri része.

A sükorói hegyek mögött lenyugvó nap arany-sugarai, mint búcsúcsók lügnolnak a tó sima tük-ri-n, miáért a vadászok külön csónakjaikon esti leshelyükre indulnak a sötéztöld náderdó csator-náin. Partra szállanak s bevonják csákyafajikat — tudniillik a nád közé, s torzsokra, melyekre törtölt sáson alkalmas álló helyet készít a halász, ki maga is puskás levén, szintén odébb áll, s keres magának külön leshelyet. Lábonknál egy fekete hosszuszörű vízi vizsla foglal helyet, didergve a hűség, szolgálati buzgósság és főkép vadászszenev-

déle forró lázától. Tudja, hogy most mindjárt kezdődik az ő szenvedélyének egész vakhevével és végtelenségével ohajtott szerepe! Ő fogja kihordani a vízből az ura által lepuskázandó kacskákat, szárcsákat és mindenemű szárnyasokat. Örömtől ragyogó szemekkel tekint gazdjára, s ha annak egy hízeltő tekintetével találkozik, nyűszörögve és lábait csókolva fejezi ki boldogsága kicsorduló teljességét!

Lassanként immár terjengetni kezd az alkony homálya, az elhaló esti szellő utójára fut végig alató dalként a zizegő nád, az egy mélyet sohaj, s aztán, mintha elaludt volna, elcsöndesül, hogy annál hallhatóbb legyen amaz igen halk, búváros, finom süvítés, melyet a vadász feje fölött sebesen vonuló vadruca idéz elő szárnyai rozgósával. Pillanatonként a nagy csöndességben mintha az öröklét órájának ketyogását hallaná az ember. De nincs idő ábrándozni, mert éppen javában húznak a kacskák, s a lövés kiválóan gyakorlati egy műtét. Az ember összes képességeinek megfeszített együtt működését kívánja meg. Csak egy szempillant, s már a kacsa elvonult. Ha szembe jön, bajos hozzátétőleg eleje cölözni, ha oldalvást, kissé előre kell mérni, legjobb lenne utána,

A Bodrog partján.

Hazánk számos, gyönyörű tájéka közül mindenestre a szobok közé tartozik Zemplénmegye nek az a része, melyet a Bodrog szel át, az ugynevezett Bodrogköz. Nem valami vadregényes vidék égbé nyúló, hó-koronás bércekkel, melyeknek lábait zajgó, háborgó hullámok nyalják. Ilyeket itt hiába keresnénk. Hanem találunk helyettük egy kedves, vidám tájat zöld hegyekkel, kanyargó folyóval és hegyen-völgyön a természet áldásával. Látása nem okoz erős izgalmat az emberben, nem ragad meg, nem borzaszt össze, csak egyszerűen jól érezzük benne magunkat és komor hegyek szűk völgyeiből vagy a messze róna unalmas egyhangúságából visszakivánczolunk.

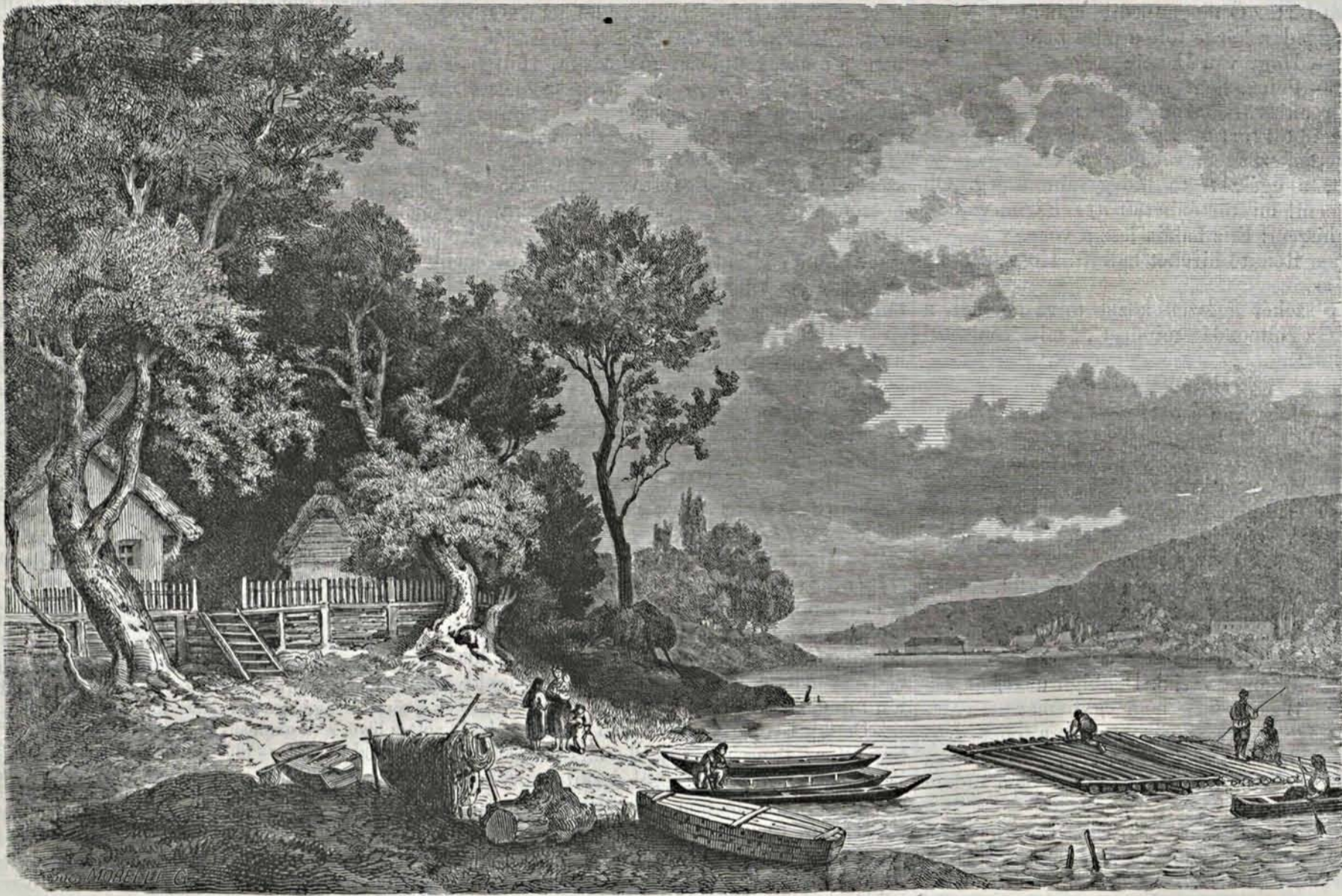
Kezdődik a Bodrogköz már Tokajnál, a hol a Bodrog a Tiszába szakad. Tokajjal szemközt fekszik az ugynevezett „sziget“, hol Rákóczi Ferenc hajdani híros várának emlékeit ma már csak egynehány porladozó kő tartja fenn. A múlt nyáron arra járván, nem akartam elmulasztani e nemzeti emléket megtekintését. Nagy nehezen átjutván a Bodrogon a nagyrészt vadon, műveletlen „sziget“-re, melynek magas partját leszakította a csapkodó

dúdolt. A parton terebélyes, régi, korhas fák, ágaikra száradó ruhák aggatva, árnyékukban apró házikók, szalmafüdeles halász-kunyhók, miknek apró, fődellen feji népe kiabálva futkos és fölkapaszkodva a százados fákra, egy kis fiataloságot visz a vén ágak közé. Messzebb a tokaji világhírű hegy emelkedik s hozzá csatlakozva nyújtózik messze a Högalyja, frissen, zölden, gazdagon a reménység színével. A távol ködében más hegyek kéklenek, mindig magasabbra, egyre fölbb emelkedve. Köztük van tán a Sátorhegy is, melynek aljában fekszik a megye székvárosa Ujhely és Széphalom, Kazinczynek lakóházával és sírjával. Azonban még jó idő telik bele, míg ezeket meglátjuk. Ime ott fehérlik a völgyben a vásáraitól híres Bodrog-Keresztur! Utunk itt befordul. Bucsut mondhatunk a Bodrognak, melyet majd csak a sáros-pataki vár tornyaiból fogunk viszontlátni. N. N.

Brassó.

(Erdélyben.)

Pár év előtt a Székelyföldet kóboroltam össze, s innen indultam le Brassóba, a híres dohányter-

Bodrogközi halászkunyhók. — (Keleti Gusztáv eredeti rajza.)

de ez leszen ritka eset. Olykor egész csapat jön, kivált a hol nagy a vadbőség, ebből aztán megessik, hogy párosával hull alá, tocsanva a vizen jeladásul az uszkárnak, hol keresse. Azonban beáll az est, a hold kiöltik tarjagos felhők közül, a megriadt szárnyasok már egyre ritkábban s igen magasan járnak, a kétés fényben már nem lehet többé biztosan kivenni őket — vége a lesnek, a halászkok előjönnek csónakjaikkal, s egy-egy eltévedt, a nád közé esett, talán elbukott kacskát soká elkeresnek, aztán berakodnak a csónakba, kutyáskul, vadastul, s a szunyogok fellegraja ellen rágyújtott pipaszó mellett partra és haza indulnak, a hol várja a jó halászlé vagy gulyásus, mely mellett és után egész részletesen meséltetnek el a kifogások, malheurök és körülmények, melyek ez s amaz lövésnél a találásban gátolták az illetőt. Különben a vadász soha sem színik meg remélni; a kinek ma szerezéseje nem volt, vigasztalja magát a holnapi hajnali lessele, majd akkor jobb helyet választ s lefeküdvén, álmlában miriad vadat lát, melyek sürűsége a napot elborítja.

Faragó Péter.

viz, utait benőtte a fű és gyom s hatalmas fái egymással össze-vissza ölelkezve terjesztik ágaikat, egypár halász-házikót találtam a parton s éppen ezek alatt a várnak csekély maradványát. Csak egy csonka, rövid fal ez két-három lőrésel s alul egy ajtó-nyílás tetejével, melynek többi része be van már temetve földdel, melyet a néhány lépésnyire folydogáló Bodrog hordott oda. Kisróm állítása szerint e nyílás a földalatt egész Sáros-Patakig, a kurucz fejedelem sásfészeig vezetett s csak nemrég még számos rozsdás puskát, kardot és golyókat találtak. A kiszáradt Kis-Bodrognak pedig az öregek látták azt a nagy harangot, melyet — szerintök — Rákóczi, az ügye közeli vesztén elkészredett fejedelem vetetett oda. A vár köveiből kegyeletlen kezek a fehér barátoknak a folyón túl fekvő klastromát építették, mely jelenleg urasági lak.

Tokajon túl — Sátoralja-Ujhelynek tartva, — sokáig mentem a Bodrog gyönyörű partján. Szép, verőfényes nyári nap volt s ekkor szekerem alól nem győztem kifelé bámulni. Alattam a kanyargó Bodrog csillogó, játszó habjaival, fenyűtalpaival és halász-ladikjaival, melyekben egy-egy fiatal menyecske a hálókötés mellett vig nótákat

melő Szemerán, s a kellemes fürdőhely Előpatakon át.

Roppant tér terült el előttem, mely végét Erdély végénél érte, ott, hol a határhegyek kezdődnek. Fokozatos magasságban, egymás hátán emelkednek fölbb és fölbb e hegyek, melyeken az égbolt nyugszik, s az égbolt tulsó félve már idegen országot főd.

A tért, s a határhegyek láncolatának alacsonyabb sorát virágozó, iparos községek népesítik. Épen Brassó mellett egy hegyoldal tünik szembe, melyet két külön csoportozatban egy nagy jómodu falu foglal el, mellette kanyarodik el az ember, s midőn azt hiszi, hogy már elérte a határhegyeket, hol szorosok és hegyszakadásoknál, vad és kultiváltlan vidékeknél mást alig fog látni: előtte terül el egy nagy völgyektnében, össze fogva mindenfelől magas hegyek által, Erdély legnagyobb, legiparosabb, legvirágzóbb városa, Brassó.

Még egy pillantást vetünk a tere, mely háttunk megett maradt a Székelyfölddel együtt, és beleszállnak egy völgyektnába, melyet úgy körítnek a hegyek, mint a foglyokat a győzők.

Egy domtetőről a fellegraja néz le mogorván a városra, másfelől pedig meredek sziklahegy

emelkedik föléje, a Czenk-hegye, hova hajdan lovagvárat emeltek keresztet német vitézek, s hova csak kéjtutatók és azok gyalogolnak föl, a kiknek kedvök és idejük is van élvezni a gyönyörű kilátást, a megragadó tájakot.

Brassó három részre oszlik: az ó-város, az új-város s a Bolgárszeg, mindannyi csinos és okérdességgel bíró részlete a városnak. Az ó-város, mely legrégibb része Brassónak, felismerhetni ódonosága, rendezetlensége és romladosa által. Legtöbbet a háborus idők alatt ez a rész szenvedhetett. Építést s szászok kezdték, védelmet a Czenk-hegye fölé emelt vár adott és hozzá tartozott a szorosban bennfekvő festő Törösvár is.

A város szívet Uj-Brassó képezi, melynek eredetét a Hunyadiakra viszik vissza s melyet hatalmas várfal kerített, a többi szász városok módjára. S e városrészen tul mintegy külváros fekszik a Bolgárszeg, az iparos városrészt.

Brassó lakossága megközelíti a 30 ezret, és kiválólag kereskedő város. Központja azon kereskedésnek, mely az al-dunai s duna-melléki országokból — száraz uton — Erdélyen át veszi irányát nyugatnak. Ha sikerülni fog a magyarországi vasuti hálózatot — szorencés kombináció alapján

összekötni Brassónál Moldva- és Oláhországgal, nemcsak ezen határszéli város, de egész Erdély hatalmas anyagi lendületet nyere. És ezen vasuti hálózatban mint összekötő vonalat Brassót kiválólag az ajánlja, hogy négy határszéli szoros csoportosul körülte: a bodzai, törösvári, tömösi és ó-sánczi szorosok.

Az oláhországi kereskedők, kik üzleti összeköttetésben állnak a nyugattal, egész városrészt laknak Brassóban. A tarkaságot és vidámságot, s különösen a pénzt épen ezek, a „bojárrok“ kölcsönzik a városnak. S a bojárrok, kikből Erdélyben elválaszthatlan a gazdagság fogalma, képezik a szomszéd előpataki fürdőhely állandó és legpazarabb közönségét is.

A fellegraja, mely Brassó felett jókora magasságban áll, s mely képünkön is látható, rég épült ugyan, de jelenlegi rendes alakját nem rég nyerte. A dombot, melyen áll, már Brassó legrégibb lakói

megerősítették, hogy erősséget és védelmet nyújtsanak nekik. S a multban talán megfelelt e hivatásnak. Ma már — stratégiai szempontból nem számít semmit, mert teljesen uralják a körülete fekvő s nem nagy nehézséggel megmászható hegyek; legfölebb Brassó városát uralja, mint a Gellért-hegyen levő citadella Pestet, mint a kolozs-

be, s egész erdő terül ma el a hajdani sászfészék helyén.

Brassónak még egy nevezetességéről kell megemlékeznünk, a lutheranus templomról, mely az Erdélyben levő goth izlésű egyházak között ugyanazon, (tehát az első) helyet foglalja el, mint a gyulafehérvári székesegyház a románkori templomok közt.

E templomot, melynek egyik oldala szintén látszik képünkön, a XIV. század vége felé kezdték építeni, s körülbelül 40 éven át folyt az építés. 1689-ben ugyan borzasztó égésnek esett áldozatul, de helyreállítván, ma is a goth izlésben épült egyházak egyik legszébb és legnagyobbja. E templomban őriztetik Honter János emléke, ki a protestans vallás terjesztése körül Erdélyben különös érdemeket szerzett. És itt őrzik még ma is Luther Márton, a nagy reformatornak egy levelét, melyet Honterhez írt, s melyben ennek a protestans tanok terjesztése körül szerzett érdemeit méltányolja.

Brassó, az ó-város és a fellegraja. — (Keleti Gusztáv rajza.)

vári fellegraja Erdély fővárosát. Vize sincs elég bőven.

Különös gondot csak Caraffa idejétől fogva fordítottak rá. Ekkor jött ugyanis divatba Magyarországon és Erdélyben azon figyelemreméltó taktika, hogy a népesebb városok felett kiszemeltek egy-

Mint határszéli város Brassó sok viszontagságon ment át. A mellette elterülő téreken számos ütközést folyt.

Brassót ugy ismerjük, mint oly várost, mely mindig az ország való érdekeit védelmezte s a ma-

gyar ügyhez szított. 1848-ban Brassó követői az első között voltak, kik pártolták az erdélyi országgyűlésen az uniót. Később igaz, az események rohamos áramlatának, s a különféle machinatioknak nem birt elmentállani: esz-közévé vált a reactionnak. Orosz segéd-seregek szállták meg N-Szeben és Brassót, hogy az osztrák császári hadak teljes erővel fordíthatassanak a magyar hadtestek ellen. Mikor az orosz segély daczára, Bem bevette N-Szeben, — a kiver osztrákok és oroszok Brassó körül összpontosították minden erejüket, hogy legalább ezen várost ne hagyják a magyarok kezére jutni. De a hazafias Brassó nem terte, hogy a harc kockája döntsön fölötte. Több apró ütközlet után oroszok és osztrákok kivonultak belőle, s kivonultak Erdély földéről is. Brassó pedig elejébe küldött Bemnek, s örömmézzel fogadta kebelébe a legigazabb ügyért küzdő harcosokat.

Les vízi vadra. — (Greguss János eredeti rajza.)

A magyar lobogó 1849. jun. 20-ig lengett e város és a vár ormán. A magyar fegyverek szerencsése ekkor aláhanyatlott, s rövid ostrom után a felleg-vár is az oroszok kezébe esett.

Súlyos, hosszú idő után ismét Brassó volt az, mely annyi idegen elem között, s a reakciónak oly galád játéka után, minő Erdélyben megkísérlette — elég bátorsággal birt, hogy az elvesztettnek hitt magyar ügyhöz csatlakozzék. 1861 óta, valahányszor tövékenységre alkalmas tér nyílt, — Brassó a kiképzett száz város, az ősi és elidegeníthetetlen jogok, a szentesített törvények, — az alkotmány megdönthetetlen alapjára állt. B. L.

Néhány lap egy régi magyar könyvből.

(11-dik közlemény.)

A XVI-dik századi magyar irodalom, — mint a ránk maradt egy pár száz munkából láthatjuk, — igen csekély kivétellel protestáns írók műveiből áll s hazánk valamennyi állandó vagy vándor nyomdája 1578-ig protestáns kézben volt.

Ez évig a római katolikusok közül az egyetlen Draskovics György pécsi püspököt látjuk a magyar irodalom terén a r. kath. hit érdekében föllelpi Lactantius IV-dik és Lirinai (Lerinsi) Vineze V-dik századi keresztény atyák latin munkáinak fordításával, melyek Bécsben, 1561-ben jelentek meg. E fordítások azonban a magyar közönségre, melyet az első magyar reformátorok, Ozorai Imre, Gálszécsi István, Sylvester János, Székely István, Dévai Máttyás, Batizai András, később Heltai Gáspár, Huszár Gál, Mélius Péter, Dávid Ferenc, Basilius István, Károlyi Péter, Czeglédi György, Károlyi Gáspár, Szikszai Hellopocus Bálint, Kulcsár György, Bornemisza Péter, Huszár Dávid és többen eredeti magyar hittudományi munkáikkal elárasztottak, úgyszólván semmi hatást sem tehettek.

Telegdi Miklós előbb esztergomi (akkor Nagy-Szombatba szorult) kanonok, majd esztergomi prépost, utóbb 1579-től haláláig 1586-ig pécsi püspök volt az első r. kath. magyar pópap, ki átlátta, hogy a hatalmaskodás és üldözés fegyverei, melyeket eddig a magyar r. kath. főpapok a folyvást terjedő és fejlődő protestantizmus ellen használtak, ezútra nem vezet, hanem a szellemi fegyverek ellen hasonló fegyverekkel kell küzdeni. Ő lépett föl legelsőben a nemzeti irodalom terére, a protestantizmus tanait és elveit megátámadó magyar vitairatokkal, s a mi ennél fontosabb, ő alapította hazánkban a legelső r. kath. nyomdát, megvévén 1577-ben ezer forintot a jezsuiták bécsi nyomdáját, s azt Nagy-Szombatban saját házában állíttván föl**). Ő volt e szerint alapítója a r. katolikus magyar hittani irodalomnak, melynek mezején néhány évtized múlva a legszülső jezsuita Pázmány Péter, az akkor csaknem általánosan elterjedt magyar protestantizmus ellen oly rendkívüli sikerrel működött.

Telegdi munkái a következők:

1. Az Evangeliumoknak, melyeket vasárnapokon és egyéb ünnepeken estendő által az anyaszentegyházba olvasni és predicalni szoktamak, magyarázatja. Három részben. I. rész. Bécs, 1577. 4-rét. 613 l. — II. rész. Nagy-Szombat, 1578. 4-r. 892 l. — III. rész. Nagy-Szombat, 1580. 4-r. 758 lap. — E prédikációkat újra kiadta Telegdi János kalocsai érsek Bécsben, 1638-ban.

2. Telegdi Miklós pécsi püspöknek feladta, Bornemisza Péternek fejtetései nevű könyvére. Melybe főképpen az jó eszelekedéseinek jutalmául való igaz keresztényi tanítások kerültek.

*) Az első közlemény Heltai Gáspár egyik munkájából, 1561. Vasárnapi Újság 1868. 41. sz.
**) Ez a nyomda, melyet Telegdi az esztergomi kaptalanak hagyományozott, később a nagy-szombati jezsuitákra, s ez uton végre a magyar kir. egyetemre szállott. Sz. K.

dománt oltalmazza. Jóllehet egyebre is mindenre választ teszen, valamiben Péter az ő vallását ellenzi. N.-Szombat, 1580. 4-r. 207 l.

3. Rövid írás, melyben megbizonyítottatik, hogy a pápa nem Antichristus; de azok, a kik írték annak nevezik, az Antichristusnak tagjai. Irta Telegdi Miklós, pécsi püspök. N.-Szombat, 1580. 8-r. 25 számozatlan levél.

4. Miért nem veheti és nem akarja venni Telegdi Miklós pécsi püspök Luther Mártonnak és az ő maradékinak tudományát. Nagy-Szombat, 1581. 8 r.

5. Telegdi adta ki a legelső r. kath. magyar szerartásos könyvet *Agendarius Liber* cím alatt. N.-Szombat 1583. 4-r. 219 l.

6. Mint maga írja, még ifjú korában magyarra fordította a jezsuita Canisius Péter catechismusát, melynek azonban egyetlen példánya sem jutott ránk.

Telegdi Miklós fentebb említett három hittudományi vitairata közül szerintem legérdekesebb az, melyben előszámlálja azokat az okokat, melyekért nem veheti és nem akarja venni Luther Mártonnak és maradékaiknak tudományát.

Ez a könyv ma már a legritkább magyar könyvek közé tartozik. Én csak egyetlen csonka példányát ismerem az erdélyi muzeum könyvtárában, melyből hiányzik a címlevél, közben az első iv 8-dik levele, s végén a tizenegyedik iv után következő levelek. A könyv nyolczadrétben van nyomtatva s levelei vagy lapjai nincsenek számozva. Címzet, minthogy a címlevél hiányzik, az előbeszéd után a 4-dik levelen álló fölirat után adtam *).

E könyv előbeszéde így hangzik: „A keresztény olvasóknak **). Nem ok nélkül indítottam rejá, hogy meg írjam, miért nem vehetem s nem is akarom venni azoknak tudományokat, kik a római igaz és közönséges anyaszentegyháznak egygyéségből ki szakadván, egynehány részre oszlottanak, és különbömb vélekedéseket követvén, ez világot számtalan sok tévelygésekkel bé töltötték. Hanem készerített engemet arra némely hittől szakattaknak rágalmazások, kik aval rágalmaznak engemet, hogy értem az igazságot, és jól tudom, hogy ű nállok vagyon az igaz keresztényi tudomány, de a koncezt nem hagyhatom el, és a tisztességre és gazdaságra való vágyódás nem engedi, hogy a minemű vallásba most vagyok, azt hátra vessem, vélek egyet értek és prédikálok. Mintha azon félnék, hogy ha igazat közdenék mondani, nem csak nagyobb méltóságra és kövérb tisztre nem juthatnék, hanem ezt is el veszteném a kibe most vagyok.“

„Hála legyen az űr Istennek, még eddig az hív keresztények között mind böcsületem, mind méltóságom, mind jóvedelem nagyobb és több volt annál, a menyt érdemletem volna: és remélem, hogy ennek utánna is lésson. De abba sem kételkedem, hogy ha azok között volnék is, a kik mi velünk egyet nem értenek, és a kik én fölém ilyeneket beszélnek és irnak, ott is nem színtén az alsó széken ülnek, és élhel meg nem halnak. Mert látom, hogy nálammál alább valókat is, a kik közzülünk ki szökvén, ű hozzájuk adják magokat, még olykat is, a kik semmit a csicsogásnál egyebet nem tudnak, nagy tisztességre tartnak, aján-dékoznak és mindennel táplálnak. Azt is látom, hogy nem hadják őrket csak az a kevés jóvedelem vajudni, melyet a mi eleink az egyházi szolgáknak rendelt volt, hanem ugyan meg szarczolnak nekik, és mind untalan öregbitéki zsoldjokat és felljebb teszik fizetéseket. Kít hiszem, hogy én velem is meg mívelnének. Sőt annival böcsületesebb és kedves lennék nállok, mennyivel nagyobb nyereségnek tartanák, ha engemet közikbe kaphatnának, ki eddiglen vélek ellenkettem, és a

monnyire Isten hozzá segéttét, az igazságot mellett ellenek tusakottam.“

„Nem értem tehát, mi szükség volna lelki esmeretem ellen oly dologért maradnom a római egyházba, melyet ű közöttök is meg találnek. De ha színtén nem találnek is, nem vagyok Ésaú, hogy egy tál lenésen, az az egy kevés e világi tisztelen és haszon el cserélném az örökké való jó. Mert tudom, hogy ha ez egész világot meg nyerném is, és lelkemet el veszteném, semmit nem használnék véle.“

„Annakokéért senki ne hidje én fölém, hogy a mit ezek mondanak; azért vagyok Pápista, és azért nem akarok sem Luter, sem Calvinista, sem Antitrinárius, sem valami egyéb állve lenni. Hanem jeles és bizonyos okok nem engedik, hogy ez illyenekhez álljak és ezeknek tudományokat vegyem. Mellyeket ha meg utálnék és semminek tartanék, tudom hogy kétség nélkül el kárhoznám. Tahát bizontinábbarok az igazságnak kelléségtűl rágalmaztatni és károlmatni, hogy sem mint lelke-met kártýra vetni. Am a kinék mi tetszik, színtén azt szólja, és a ki minemű ítéletet akar, ollyat tegyen én rúllam. Keveset gondolok az embereknek beszédökkel: mikor tudom, hogy az Istennek ígéje és ítéleti én velem vagyon.“

„De nem tartlak itt sok szóval keresztény olvasó, hanem mindjárt az okoknak elő számlálásához kezdek. Azon kérvén tegédet, hogy figyel-metessen olvasd az én írásmot, és jól eszedbe vidd, hogy valamit Laterrül és az ű maradékiról írok, nem magamról gondoltam, hanem tulajdon könyvkökből és írásköböl vöttem. Hanem meglátod, hogy mindennek helyét adom, és e könyveseknek karaján meg jegyzem, hol találod meg az ű írásköbölben a mit felőlök mondok. Keresd utánmam, ha kételkedel beszédeembe, és bátor szememre vesd, ha ugy nem találod.“

Ez előbeszéd után Telegdi Miklós egyenként elosorolja s külön-külön fejezetekben fejtegeti főntebb említett okait, melyek közül ezennel közlöm a tizenhatodikot, mint a melyben azon kor erkölcsi életéről és nézeteiről érdekes vonások találhatók.

„Oly igen szemesek a Luterek, Calvinisták és ezeknek a többi, a mi fogyatkozásaink mag jegyzésébe, hogy akar mely apró vétkeinket is látják, és a mi bűneinket mind írásköbölben s mind praedikációjokban színtelen hányják, vetik és rostálják. Mi helyen valamelyikünkhöz valamit értenek, avagy hallanak, vagy igaz vagy nem igaz, ottan e tollyos országban avagy inkább az egész világot széllyel hordozzák, gyakran ollyat is költötenek reánk, a mibe semmi bűnünk nincsen. Csak ketten együtt legyenek is, a pápisták, és kivált képpen a papok, barátok, apácák forognak nyelveken. Kít a végre mívelnek, hogy személyünkket egyetembe tudományunkat is az emberekkel meg útálltassák. Maga *) ha űket meg tekéntjük, sokkal kevesebb jámborságot találunk közöttök, mint mi közöttünk. Ugy annyira, hogy ha az embereknek életből kellene a tudomány fölöl ítéletet tenni, eképpen is méltabban ítéltethetjék az ű tudományokat hamisnak a miénknl.“

„Feleségek vagyon az ű praedicatoroknak, Sőt az is történt immár egy néhány helyen közöttök, hogy feleséget cserélének egy mással.“

„Sebastianus Flasch az ű írásába, kibe okát adja, miért tért légyen meg a Luter tévelygéséből, melybe születésétől fogva vénségének idejéig volt, és sok eszteideig praedicallott, azt írja, hogy egy föl praedicator ű véle is akart efféle cserélet mívelni, és csak nem erővel is kézerette űtet, hogy az ű feleséget amannak feleségéért adta volna, de nem vehette rejá.“

„El mult immár (ugy tetszik) tizenkét eszten-deje, hogy mikor egy időbe Bécsbe volnék, Vekéi Ferenczel és Milyth Györggyel a cancellárián egybe találkoznék. Holott kezdé Vekéi Ferenc velem pántolódni és vetekedni a keresztényi tudományról. És a többi között, e mastáni tévelygőknek szokások szerént, a papoknak életét hozá elő és mondá, hogy jobb volna egy egy igaz feleségeknek lenni, mint az ű praedicatoroknak vagyon, hogy sem mint egynehány gonosz asszony-állatot tartani. Ezt hallván Milyth György, ki az mi hitünket és vallásunkat tartja való, nem várá hogy én felelek, hanem hamarsággal meg felele Vekéinek, mondván: Nem tudom mivel jámborbak a ű praedicatorok a papoknál noha feleségek vagyon. Sőt bizony sokkal gonoszbak. Tudod-e mit mívelnek kettei nem régen a mi földünkén? Az egyiknek,

Ebéd egy ős rómainál.

Ha van nép, mely értett a szakácsművészet-hez, s ez által az evés szükségét az élvezet legmagasabb fokáig csigázta föl: ezek között az első helye mindenesetre a rómaiakat illeti. Az első császárok alatt elcsajátították a görögöknek nemcsak költészetét, hanem még konyháját is.

A rómaiak szerettek jól élni, s gyomrukért nem sajnálták a költséget. Vitelliusnak minden ebédjébe belekerült tízezer darab aranyba, s egy ünnepélyes ebéd alkalmával kétezer hal s hétezer kövér madár tétetett fel az asztalra. Ily pazarló volt Hellogabalus is, ki egy ünnepélyen a vendégeknek ajándékozta azon aranypharakat, melyekből ittak, ráadásul adván e mellé mindenik vendégnek azon koscsit, melyben haza vitetett. Albanusról egy galliai konzulról azt jegyezte föl a történet, hogy egy ebéd alatt megévett száz baraczkot, tíz dinnyét ötven zöld figét, s háromszáz c-igát. Azt is a krónika hagyta fenn, hogy Maximus zsmnok ötven fontnyi ételt fogyasztott el egy nap.

A rómaiak, míhelyt föltek, reggelre ittak, mely kenyérből, szőlőlöl, mandulából, tojásból és sajtból állott. Reggeljök mellé tejet vagy mézes bort ittak. A prandium vagy villás reggeli déltájban esett, a valóságos ebéd az ugynevezett coena volt, mely nyáron délutáni félhóron órára esett. A föteremből, mely egy kis kertre nyílt, lehetett átmenni az alvószobába, melyet függöny sötétített be. A folyószóra nyíló szobák sötét falaira tengeri nimphák, cupidók s Bacchus diadalmenetei voltak festve. A padlat mozaikra volt kirakva. Az olasz éghajlatot nagyon is tekintetbe vették, mert sehol sem alkalmaztak vastag szövetet vagy szőnyegyet, hogy az a port s hőséget magában tartsa.

Tegyük föl, hogy félhóron óra közelg, a rab-szolgák sűrűnnek-forognak a konyhában, hogy a taláshoz míelőbb készülhessenek. Az ősek szobrárt az ebédől teremben leporolták, s a fekhelyeket, pamlagokat elrendezték. Az arany és ezüst poharak az állványon készen és tisztán állának, a rózsafüzérek is ki vannak téve, hogy azokat majd ebéd után a vendégek közt kiosszák.

A pamlagok úgy voltak elrendezve, hogy azok egy négyszög három oldalát képeztek, s közbül állottak a cédrus, elefántcsont, csigahéjből készült vagy bronz asztalok. A vendégek kényel-metlen keleti fekvésben helyezték el magukat, hogy pamlagon három számára volt hely, mindenik egy párnára támaszkodott bal kezével fogva, a jobb kéz szabadon volt az étel elfoglalására. So-lyempárnák jelölték a vendégek fekhelyét. Az elő-közt vendégek számára a gazda mutatta ki a helyet, épen úgy, mint mai napság is szokás-ban van.

Míhelyt a vendégek elfoglalták helyeiket, előjöttek a rabzolgák, hogy a szíjjal fölesatolt cipőt leoldozzák, ezután dorékon körülövezett fiúk egy tálban vizet hordtak körül, hogy a vendégek szokás szerint kezeiket moshassák meg. A gazda intésére az első tál ételt hozták be, mely rendszeren kagyló, tojás, vagy valami növényemű étel volt, ezzel együtt mellékeltek az ételaput, hogy kiki tudja magát mihez tartani. Minden gazdag ember hátamegett saját rabzolgája állott, hogy tányért váltsón, vagy bort töltőn a pohárhoz.

Egy tudós német tanár s Petronius segítségével végignézhettük az előkelő rómaiak ebédjét. Az első tálban kagylók voltak szétszóva, közbül egy bronz szárnál állott, melynek ezüst hányára feketé és zöld olajbogyók voltak függesztve. A szárnál hátán egy esnos Silonus ült, melynek kezeiből csigalé s halmáj ömlött a tál aljában uszkáló malaczemle. Ezüst rostélyon kolbász is volt, mely alatt a parázst syriai tollal, vagy fuvóval élesztették, volt laertus is — egy közönséges hal — két-témetszett tojásokkal, menta- és ruta-füvel körül szegélyezve. Spárgával, zollerrel s retellek kite-remtetézet csigákat is hordoztak szét. Ezen idő alatt a vendégeknek közbe-közbe fehér bort és mézes italt nyújtottak át a rabzolgák. A római ebéd ezide nem igen sokban különbözött a mai orosz űrt ebédől, mely sardinával s egy pár pohár pálinkával nyílik meg.

Hozzák a második tál ételt. No ez már bizonyosan olyan kellemes meglepetés lesz, mi előre csiklándoztatja a római elkényeztetett szájját. Egy malacz hárommal vagy tojással együtt, vagy más töltellekkel kitömve. De monjunk csak Petronius után. Egy finomul kimetszett, széter-jeletett szárnyu fityukát hoztak be egy polyvál teteltömött kosárban, s alatta tojások voltak, melyeket a rabzolgák kivévén, a vendégeknek nyújtot-tak át. Mindegyik tojásban a vendégség meglepe-tésére egy-egy izletes fügemadar volt. A terem

egyik szegletében ülő zenészek adtak jelt ezen tál étel kihirdására. Nikodemus királylial ilyen formán elmesél tréffáitak. A bythiniai király nagyon szerette a fris horinget. Mésze lévén a terengparttól, hol aranyért sem lehetett volna sze-rezni fris halat, az elmes szakács tökéletesen olyan alakú ételt készítet, mint a hering. Petronius ebédjén is a vadkacsát a szakács úgy tudta föltál-lalni, hogy azt mindenki malacznak hitte.

A második tál étel után a rabzolgák letöröl-ték az asztalokat, s kézmósos véget újra vizet hordtak körül. Ezután zöld kosszoruval fölékesított ifjak léptek be, hozván magokkal egy nagy brona föllüggesztve azon tojásdad nagy amphorákat, melyek csak úgy állhattak meg, ha homokba vagy földbe ásták be. Az edény nyakára azon konzul neve volt vésvé, a kinék idejében azt borral tele töltötték.

A rómaiak tengervizet, mirhát, szagos és sze-szes olajt és nedveket vegyítettek borukba. Télen át fűszerezett forralt bort ittak, melyet bronz urnákba töltögettek. A görög és római borkeres-kezősrl a hagyomány után azt tudjuk, hogy két-féle falenumi bor volt: savanyú és édes, minde-niknek husz évig kellett állani a hordóban, hogy finomná váljék. Az albani bor tizenöt évre, a sur-rentini huszonöt évre ért meg. A trifolini korai bor volt, a tiburi tíz évi fogság után szabadult ki. A gauri finom, erős, olajos bor volt. A signiumi bor hat évre javult meg. Az erbuliai bor eleinte sötét volt, s csak később fehéredett meg, könnyű és finom italává változott át. A tarentumi könnyű s színtén édes italu volt. Nyáron a bor hűtésére havat vegyítettek bele; azzal, hogy ezen eljárás miatt a bor sokat vesztett erejéből, zamatjából, úgy látszik, hogy az ős római nem igen törődött.

Majd az inyencek netovábbja, a „róza-étel“ jött, mely lekötötte a szemet, kielégíté a szaglistát és gyomrot, s ugyanakkor élvezetbe ringatá a kép-zelő tehetséget is. A róza-étel csinalásának nagy titkát közöljük olvasóinkkal azon reményben, hogy ez nem szorítja le magyar konyhánkról a jó szíros töltött káposztát. Vagy egy taloska rózsalevet, teld egy nagy megzárba, tégy hozzá két dísznö velőjét, ecetben, borban, olajban tojássárgájával és borsosan fött hurosmadarról tizenkettőt. Mikor így minden össze van keverve, lassan kell főzni mindaddig, míg a főlésgos illat nem párolog.

A gazdag római asztalnál gyakran egészben süttött vadkant is találtak föl. Agyarin siriai vagy egyiptomi szilvákkal telt kosarakat agattak. E szőry körül gyakran éltek lobban elkészített ki-csiny malaczkot raktak, melyeket ajándék gyant-ant osztogattak ki a vendégek közt. A szakács néha vadászruhába öltözve jött be a vadkan fölb-oncolására, hogy az élvezetet annál inkább föl-csigázza.

Ezután jöttek a kis malaczkák, melyekben egy-egy eleben hurosmarral rejtelt, s vidáman röp-pült ki, midőn a szakács a malaczkot fölhasítottá. Oly elkényeztetett étvágyu gazdag emberek, mint Apicius, néha dalosmadarakat, vagy fülemilék agy-velejét tállataltat föl, de ez csakis olyanoktól telt ki, mint ő s Hellogabalus, ki a padozatot arany-porral hintette be; a középmódúak safránnyal vagy szines és szagos fűszerporral hintették be a mozaik padlatot.

Mikor a tulajdonképi ebéd végeztével a cse-megét hordták föl, a rabzolgák masztik fogvájó-kat hordtak szét. A csemegés tál közepén rendse-ken egy Flórát vagy Vertumnust ábrázoló szobor állott, mely gyümölcsökkel volt megrakva, s néha tele volt safrányszíni illatszerez, mely azokra, kik a szobrot először megnyomták, vizsgárokban lö-velt szét. A rómaiak édessége pastétom alakjára ké-szített, mandolával s szőlővel kitémött halakból s madarakból állott, szerették a dinnyét is, s a man-dolával körülírakott birs-almát.

Ha gazdag emberek adtak lakomát, rendszeren költélanczosokat, vagy testgyakorlatok rendletek az asztal mellé, a míveltebb izlésűek pedig fátáso-akat vagy Kadixből spanyol tánczosnókat hoztattak.

Ha a gazda azt óhajta, hogy a mulatság ki világos virradtig tartson: a vendégsereg fürdőt vett, vagy az oszloptos csarnokban sétált. A lámpa ezüst vagy bronz lánczokon csüngött. A rabzolgák elkészítették a havas üstöket s a boros edényt. Ekkor az ünnepély királyát kocakahuzás által választották meg. A ki Venust, vagyis a hatos koczkát húzta, királylává kiáltattott ki. A legelső huzás kutyát jelentett. Szokásban volt húzás alkalm-alára kedvesének nevét hívíi segítségül. A király határozta el, hogy mennyi vizet szabad vegyíteni a bor közé, s csak az elismert ivóknak szabadot tiszta borral élni; ugyancsak ő állapította meg, hogy egyszerre, hány kanál bort lehet tölténi a

*) Ez a szó a deák idézetben előforduló pompas szóval felel meg, és így pompás, pompás, fényűzés értelemben vesendő.

*) Ez a szó a deák idézetben előforduló pompas szóval felel meg, és így pompás, pompás, fényűzés értelemben vesendő.

*) Néhány év óta egykeztem e könyv teljes példányának hollétéről tudósítani szerényen, hogy abból e csonka példányt kikészítettésem: de mindaz ideig minden fárado-zásom sikertelen maradt. — Ha e lapok ezer meg ezer ol-vásója közül bárki egy teljes példány létezéséről értesíténi sziveskednék, nagy köszönettel venném. Sz. K.

**) Valamint Telegdi Miklós püspök ügy Pázmány Pé-ter úrsek, s általbanban a magyar katolikus papok a XVI. XVII-ik szék még a mult században is mindig „keresztény“t írtak, igen helyesen; mert a keresztény szó a latin Christia-nus fordítás. Sz. K.

*) „Noha“ értelemben.

KACHELMANN KÁROLY
 Selmecz Vihneyi gépgyármokok
 ajánlják mindenütt kitüntetett és első érmeikkel jutalmazott most lényegesen javított
egybekötött kaszáló és arató-gépeit
 ugyint is a maguk nemében legjobb és legkönnyebb járásu
Samuelson-féle
magánylerakó-, arató-gépeit
 és ország, szabadalmazott ismert igen gyakorlati
nyomtató-gépeit.
 Rendeléseket elfogadnak a gyár igazgatóság helyben
 Kotzó Pál ur Pesten és Tóth Lajos és Társa urak
 Debreczenben. 484 (2-8)

Előfizetési felhívás

IZRAELITA KÖZLÖNY
 hitfelekezeti érdekű hetilapra.

Előfizetési feltételek:

Évnyegyedre (ápril—június) . . . . . 1 ft. 50 kr.
 Félévre (ápril—szeptember) . . . . . 3 „ „
 Háromnegyed évre (ápril—december) . . . . . 4 „ 50 „

Január 1-től kezdve teljes számú példányokkal még folyvást szolgálhatunk.

A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik.

Az „Izraelita Közlöny“ kiadó-hivatala

(Pest, egyetem-utca 4. sz. a.)

(1-3)

468 **BECKER KÁROLY V.** (4-6)
kész fehérruha és rövidaru kereskedése
Pesten, fehérhajú-utca 1. sz.
 a „fehérhajúhoz“ címzett szállodába helyeztetett át,
 (ezelőtt Servitátor 5. sz.)
 Ajánlja magát mindenemü fehérruha és ágynemü készítemi rendelések elfogadására. A francia módszer szerinti mérték után gyakorolván a szabást, elvállalja a hibás szabásu ingeknek megigazítását. Ajánlja nagy választásu készleteit hölgyek, urak, leánykák és gyermekek számára, rumburgi, hollandi, irlandi s kreasz vászon- és színes nyári ingekben, úgy szinte minden nagyságu gatyáknban lépésben varrás nélküli lovagló alsó nadrágokban, és különösen ezüsterü egyvarrású férfiláblékekben. Nemkülönböztetve nagy mennyiségben találhatunk készen a legújabb divatu női ingek, nadrágok és háló-öltönyök. Egyszerűsége miatt ajánlja varró- s kötő-ézerma, kötő- és himző-gyapot, varró-selyem, len- s gyapot-szalag, pólya, selyem- s gyapot-perlit, — gyapot, ézerma- s selyem-fuzó — varró-, himző-, kötő- s horgolt-tű — hajtű és gombostű, s gyűszű szerelvényét, kötött s horgolt kis gyermek fejktű s öltönyök, női és férfi harisnyja és minden ebbe vágó eszközök a lehető legújanyosabb áron kaphatók.
Raktára a cs. kir. kizár. szab. FOG-PAPIRNAK
 Fácányi H. gyógyszerésztől Pesten
 rheumatikus fogfájás ellen.

A Regelő regényfolyóirat pótlékfüzete, a

„Szent-pétervári titkok“

már sajtó alól kikerülven,

annak szétküldése foganatba vétetett, s tisztelt előfizetőinknek utánvét mellett megküldendjük, valamint azok számára is, kik már eddig előfizettek.

Előfizetési ár 80 krajczár.

A Regelő regényfolyóirat 1868. egész évi folyamata a pótlék-füzetel együtt 6 ft. 80 kr.

A kiadó-hivatal

(Pest, egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

(2-2)

Láczay Szabó Károly ur kovamalomkö-gyára Sáros-Patakon, melynek készítményei a Londoni világkiállításon jutalom-érmét nyertek, átment egy részvény-társulat birtokába

Sáros-pataki kovamalomkö-gyári egyesület

címe alatt:

Már Láczay Szabó Károly ur kezelése alatt évről-évre annyira fokozódott kelendőse ezen francia modorban készített malomköveknek, hogy azok, a kik malomkö-szükségletüket ezen gyárból fedezték, újabb megrendeléseknél mindig ugyanazon minőségű köveket kívántak, a melyeket már előbb nyertek, mely körülmény azok kitünő voltáról és hasznavehetőségéről a legkétszélentelenebb bizonyítványt nyújtja. A részvény-társaság, mely Láczay Szabó Károly urat a gyár további vezetésével is megbizta, — különösen oda fog törekedni, hogy a legkelendőbb átmérőjű kövekből mindig néhány pár a gyárban készletben legyen, hogy a beérkező megrendelések azonnal teljesíthessenek.

A kövek kétféle minőségűek, minélfogva két osztályra osztatnak.

Az I-ső osztályu sáros-pataki kövek keményebb fajauk lévén, nagy előnnyel használtatnak gőz- és mőmalomokban fehérőrlésre; már első fellépésőknél a francia kova-malomkövekkel versenyre keltek és ezek roppant árat tetemesen leszállították, és a mellett, hogy a francia kövekkel egy sorba helyezhetők, sőt ezeket némely tekintetben, különösen tartósságra nézve, felülmulják, ezeknél tetemesen olcsóbbak is.

A II-ik osztályu sáros-pataki kövek különösen a száraz és sima vagy parasztos őrlésre valók, és mindennemü gőz- és mőmalomnál, vizi, szél és szárazmalomnál alkalmasak. Ezen különös szépségű rejtés kovafaj egyedül csak a sáros-pataki határban jön elő és az abból készült malomkövek mindennemü gabonafajok őrlésére kitünők és győzősek. — Főelőnyük pedig, a mi a legnagyobb ritkaság az, hogy rozs őrlésőpárjuk nincsen; — végre a szesz és pálinka gyárakban a kukorica őrlésre igen kerestek.

A legkelendőbb malomkövek ára helyben Sáros-Patakon, páranként osztrák értékben.

Átméret:	I-ső osztályuakból:						
	36"	38"	40"	42"	44"	46"	48"
Ár:	160 ft.	170 ft.	180 ft.	190 ft.	200 ft.	210 ft.	220 ft.
Átméret:	II-ik osztályuakból:						
	36"	38"	40"	42"	44"	46"	48"
Ár:	120 ft.	130 ft.	140 ft.	150 ft.	160 ft.	170 ft.	180 ft.

A felső kövek rendes magassága 12", az aljköé 10", ezenfelül minden hüvelyk 2 ft. 70 krral számítatik; alacsonyabság tekintetbe nem vétetik. A megrendelések minden pár köre 50 forint előpénz beküldése mellett, még pedig néhány héttel előbb, mintsem a kövek szükségeltetnek, történnek, egyuttal pontosan meghatározandó a kö nagysága, a lyuk bősége, valamint az irány, vajjon jobbra vagy balra léssen forgásuk, végre miféle malomra és őrlés nemére szükségeltetik és melyik osztálybeli legyen a kö.

A megrendelések vagy Pesten Gubitz és Roth uraknál, Széchenyi-utca 3-dik szám alatt, vagy Sáros-Patakon „A sáros-pataki kova-malomkö-gyári egyesület“ címe alatt levél útján történhetnek. — A kövek csak készpénz fizetés vagy utánvét mellett küldetnek el a kikötött időben. — Pest, 1869. márczius havában.

Az igazgatóság.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1869 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

478 (4-18)

Pest, április 18-án 1869.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyzer hasábzott petit sor vagy annak helye egyszeri ígdtatásnál 10 krba, háromszori vagy többesör ígdtatásnál csak 7 krba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígdtatás után 30 krajczár.

Bedekovics Kálmán.

A nyolcz magyar miniszter mellé, kiket az 1848-ki törvényhozás rendelt, az 1868: XXX. t. cz. egy kilenczediket adott, Horvát-Dalmát-Szlavonországok miniszterét, ki e három királyságot képviselje a korona tanácsában. Hatásköre, körülbelöl az, melylyel a provisorium idejében fennállott horvát udvari kancellária birt, — még nincs teljesen megállapitva: mindenesetre azonban a nevezett országoknak, még a báni méltóságot sem véve ki, legfontosabb állomása, mintegy megtestesülése a magyar-horvát egyességnek. Annak, ki e polcot méltán akarja be-

politikájával, mely Horvátországban az illyrismussal a magyar-ellenes pártot legyezgette, sőt támogatta, és neki meg akarta tiltani, hogy meggyőződését szabadon kövesse.

Bedekovics mindjárt 1842-ben nyiltan és határozottan azon párthoz csatlakozott, mely mint magyar párt, Gáj és társainak hyper-szláv törekvései ellen képződött. E párt elveit képviselte 1845-ben a zágrábi tartománygyűlésen, hová Briglevich Józseffel mint zágrábvármegyei követ ment. E gyűlésnek legfontosabb kérdése az volt: birja-

Batthyány, Eötvös, Deák, Kossuth elveinek barátjait üldözte, egy leiratban kizárván a túrmezeiket a gyűlésből, Bedekovics követ-társával szintén elhagyá a gyűlekezetet. Mindamellet azonban, hogy meggyőződését soha sem palástolta, s a pártharcz oly kis körben, mint Zágráb, mint Horvátország mozogván, még a családok belsejébe is befuródott, és majdnem hihetetlen elkeseredéssel folyt: nyájas, megnyerő magaviselete, lovas-gias jelleme miatt még ellenfelei is becsülték, sőt mondhatni, szerették.

Bedekovics hive maradt elveinek, midőn az 1848-ki katastropha Jellasicsot a báni székbe ülteté, és a magyar pártnak Horvátországban véget vetett. Számos elvtársát követve, Magyarországra menekült, és itt tölté a forradalom napjait. A vihar után hazatért, gazdálkodott, nagyobb utazást tett Francia- és Angolországban, vára egy jobb kort, mely végre 1860-ban az oktoberi diplomával felvirradott.

Az első és legfőbb kérdés, mely most a horvát hazafiakat foglalkoztatá a Magyarhonnal való egyesülés kérdése volt. Sehöl az egész országban hőbben nem kívánták az uniót, mint Varasdmegyében. E megye, Magyarország szélén, sokféle összeköttetésben volt a Drávántuli testvérekkel, és élén mint örökös főispán, gr. Erdődy János — nem méltatlan ivadéka Bakács bibornoknak és Erdődy Tamásnak, — mint alispán pedig, az első tisztújítás folytán, Bedekovics állott. E két férfi alighogy hivatalát elfoglalá, azonnal kimutatá tiszteletét a magyar közjog iránt, melyet az illyrismus és absolutismus oly vak dühel üldözött és végkép holtnak tekintett; perczig sem

BEDEKOVICS KÁLMÁN.

Iskoláit — a gymnasialis, philosophiai és jogi tanfolyamot — Varasdon, Nagy-Kaniszn, Pécsen és Győrött végezte; közpályáját Zágrábvármegye-ben kezdé meg, mint tiszteletbeli aljegyző, majd 1839-ben a magy. kir. udvari kancelláriához ment Bécsbe; 1842-ben Zágrábban a horvát kerületi tábla tiszteletbeli ülökévé lett, de hivataláról 1845-ben lemondott, mert nem tudott egyetérteni a bécsi kormány-

nak e a túrmezei nemesek — kik a magyar pártnak főerejét képezték — fejenként szavazati joggal avagy nem? mert attól függött a magyar vagy illyr pártnak győzedelme. Az Apponyi-kormány, mely a horvátországi magyar pártban a magyar oppositiónak,

habozott kimondani, hogy a Muraközre, a Zrinyiek fészkeire, melyet az absolutismus Zalamegyétől Varasdmegyéhez, vagyis Horvátországhoz csatolt, semmi joghatóságuk nincs, mert az nem Varasdmegye, nem Horvátország. Ily érzuilet mellett csak néhány